

DATUM
2023-05-15DIARIENR
2023/2ERT DATUM
2023-01-04ER BETECKNING
Fö2023/00074Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57)

Statskontoret redovisar i detta remissvar synpunkter på en övergripande nivå. Vi avgränsar vårt remissvar till de delar av förslagen som påverkar organisering, ansvarsfördelning, styrning samt finansiering av och mellan olika offentliga aktörer och nivåer. Det är områden som vi har god kompetens inom, eftersom vi i våra analyser själva ofta undersöker styrning och samverkan inom tvärsektoriella frågor. Vi har även genomfört många analyser av statens styrning av kommuner och regioner och har ett instruktionsenligt uppdrag på området.

Statskontoret tillstyrker flera av utredningens förslag

Statskontoret har i ett flertal egna analyser konstaterat att oklarheter i roller och ansvar, till exempel mellan myndigheter, kommuner och regioner, ofta skapar svårigheter att samverka effektivt i en fråga.¹ Statskontoret tillstyrker därför de förslag som vi bedömer skapar större tydlighet jämfört med gällande regelverk. Det gäller till exempel vilken aktör som ansvarar för vad, såväl i planering som under fredstida kriser och höjd beredskap. Statskontoret tillstyrker därför utredningens förslag att:

- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) får rätt att efter att ha gett Försvarsmakten och Polismyndigheten tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter för hur inkvartering ska planläggas. Vi tillstyrker även att myndigheten får rätt att, i samråd med Försvarsmakten, besluta om vilka områden som ska planläggas för inkvartering (avsnitt 8.2.3).
- Det i lagen om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap anges att länsstyrelser och kommuner, utifrån de beslut och föreskrifter som MSB

¹ Se exempelvis Statskontoret 2016:26. *Utvecklad styrning – om sammanhållning och tillit i förvaltningen*, Statskontoret 2022. *Regeringens styrning i tvärsektoriella frågor – en studie om erfarenheter och utvecklingsmöjligheter* och Statskontoret 2020. *Förvaltningsmodellen under coronapandemin*.

meddelar, ska ansvara för framtagandet av planering för utrymning och efterföljande inkvartering enligt den lagen (avsnitt 8.2.4). Som nämnts ovan är Statskontorets erfarenhet att det är viktigt att ansvars- och rollfördelningen är tydlig när olika aktörer ska samverka i en fråga.

- Det ska förtydligas vilken offentlig aktör (kommunerna) som ansvarar för verkställigheten av ett beslut om utrymning enligt 2 kap. 1 och 2 §§ lagen om utrymning och inkvartering m. m. under höjd beredskap (avsnitt 8.3.2).
- Det ska förtydligas att kommunen ansvarar för inkvartering av dem som har utrymts från andra kommuner (avsnitt 8.3.3).
- Det i lagen om skydd mot olyckor förtydligas att kommunen bär ansvaret för att ordna med uppehälle för dem som till följd av avspärning eller utrymning enligt 6 kap. 2 § samma lag vistas i kommunen och är i behov av hjälp för sitt uppehälle (avsnitt 8.5.4).

Statskontoret delar även utredningens bedömning i avsnitt 8.2.8 att det under en begränsad tid kan vara motiverat med avsteg från principen om ersättning per capita för den ersättning som utredningen föreslår att kommunerna ska få för förberedande uppgifter som de utför enligt lagen om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap. Detta eftersom kostnaderna, åtminstone under ett uppstartsskede, kan vara ojämnt fördelade. Statskontoret instämmer även i att generella statsbidrag på sikt kan vara att föredra, förutsatt att finansieringen ska ske via statsbidrag och att alla kommuner ska få ersättning.

Övergripande synpunkter på förslagen om länsstyrelserna och den kommunala självstyrelsen

I utredningen redovisas ett antal förslag som berör länsstyrelsernas uppgifter respektive inskränkningar i den kommunala självstyrelsen. I det följande redovisar vi några sammantagna och övergripande synpunkter på dessa förslag.

Viktigt att länsstyrelserna ges tillräckliga resurser för tillkommande uppgifter

Utredningen föreslår att länsstyrelserna tillförs flera nya uppgifter. Såvitt Statskontoret kan bedöma har utredningen gjort gedigna bedömningar av de ekonomiska konsekvenserna av dessa nya uppgifter. Statskontoret vill understryka vikten av att länsstyrelserna tillförs tillräckliga resurser för nya uppgifter som de eventuellt tillförs i enlighet med utredningens förslag.

Statskontoret delar utredningens bedömning att de föreslagna inskränkningarna i den kommunala självstyrelsen är rimliga

Som utredningen själv bedömer utgör utredningens förslag, om de beslutas, en inskränkning i den kommunala självstyrelsen (avsnitt 11.9). Mot bakgrund av vikten av att i bästa möjliga mån kunna säkerställa skyddet för hela landets

befolkning i händelse av krig eller fredstida kriser, delar Statskontoret utredningens bedömning att de föreslagna inskränkningarna i den kommunala självstyrelsen inte är oproportionerliga, utan att intresset att kunna skydda civilbefolkningen väger tyngre.

Statskontoret noterar att utredningen avseende flera av förslagen gör bedömningen att det inte varit möjligt att närmare beräkna de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna. De ekonomiska konsekvenserna för kommunerna av utredningens förslag behöver därför utredas ytterligare i den fortsatta beredningen.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Erik Nyberg och utredare Jonas Thelander, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Jonas Thelander